

Halvårsrapport om forbruker-, oppvekst- og likestillingssaker høsten 2025

Spesialutsending for forbruker-, oppvekst- og likestillingssaker Marie Osnes

Halvårsrapporten gjør i korte trekk opp status på forbruker-, oppvekst-, og likestillingsfeltet i halvåret som er gått, og hva vi har i vente fremover. Oversikten er ikke uttømmende, men gir et øyeblikksbilde.

«Det er krig i Europa. Geopolitiske spenninger tiltar. Handelskriger raser globalt. Europas sikkerhet, uavhengighet og konkurransekraft utfordres», sa utenriksministeren i sin redegjørelse til Stortinget i slutten av november. Dette er på linje med det Europakommisjonens president Ursula von der Leyen sa i en tale til Europaparlamentet i begynnelsen av året, og utgangen av 2025 er om ikke mer alvorspreget enn starten. Verden er drevet av politisk, økonomisk og militær konkurranse. EU står overfor komplekse utfordringer der selve grunnpremisset for europeisk konkurransekraft og en regelbasert verden med integrerte verdikjeder blir truet. EU møter dette med å for alvor etablere seg som en sikkerhetspolitisk aktør. Geopolitikk og geo-økonomi griper i økende grad inn i vurderinger av betydning for det indre marked og andre politikkområder. Konkurransekraft og forsvar går hånd i hånd og europeiske interesser må i økende grad ivaretas og beskyttes. «Made in Europe», beskyttelsestiltak, strategisk bruk av midler i EUs programmer, diskusjoner om tredjelandsdeltakelse og krav til europeisk innhold – allerede nå ser vi spenninger mellom det Norge/EØS-land ser på som innenfor og utenfor EØS-avtalens indre marked, og EUs økende ønske og behov for å beskytte seg selv (jf. ferrolegeringssaken, diskusjoner om begrensinger for assosierte og tredjeland til å delta i alle deler av nye programmer mm.). Dette landskapet påvirker også hvordan man tenker rundt regulering, og håndheving er utfordrende i et komplisert verdensbasert aktørbilde, som har innvirkning på vår hverdag – det være seg om vi snakker om forbrukere eller barns hverdag, men også for likestilling og demokrati. USA motsetter seg EUs digitale regulering og bøter ilagt tekgigantene, Kina er opprinnelsesland for en rekke farlige og uønskede produkter som kommer inn i milliontall hver dag via netthandel (les farlige leker, dukker som ser ut som sexleketøy, eller miljøgiftige forbrukervarer), og Russlands profesjonelle, digitale hybridkrig bidrar til å skape samfunnssplid. Konklusjoner fra Det europeiske råd (DER) i slutten av oktober omtalte Russland som en eksistensiell trussel for EU. De siste månedene har EU jobbet på spreng for å få på plass et krigserstatningslån for Ukraina gjennom bruk av russiske immobiliserte sentralbankmidler under toppmøtet 18.-19. desember.

For å bidra til et mer konkurransedyktig Europa, har Kommisjonen lagt frem flere forenklingssaker i løpet av året. Først ut var Omnibus 1 (med bl.a. revidering av bærekraftsrapportering og aktsomhetskrav) som har vært gjenstand for politiske dragkamper. Særlig i Europaparlamentet har det gått hardt for seg og den største partigruppen EPP (sentrum-høyre) sikret for første gang enighet ved å samarbeide med ytre høyre for å forankre Europaparlamentets posisjon. Brusselbobla har tolket dette som en styrking av ytre høyre og at

von der Leyens sentrumskoalisjon som sikret henne gjenvalg begynner å rakne. Det ble politisk enighet om revideringene av direktivene om bærekraftsrapportering og aktsomhetskrav i desember og noen dager senere etter stemte Europaparlamentet for den foreløpige politiske enigheten. En milepæl er nådd om å dra i havn dette før året var omme. Rådet har gitt en foreløpig ok (Coreper, ambassadørnivå) og skal formelt godkjenne teksten på ministernivå, noe som er ventet i begynnelsen av 2026.

Arbeidet med EUs neste langtidsbudsjett (MFF 2028-2034) startet i Rådet og Europaparlamentet etter at Kommisjonen la frem hovedbudsjettforslaget i juli og noen av programforslagene i september. Dette arbeidet vil fortsette og tilta i intensitet i 2026.

Danmark har styrt skuta i Rådet og gir stafettpinnen videre til kypriotene som tar over rådsformannskapet 1. januar 2026. Den lille øystaten har blitt forsinket med den formelle fremleggelsen av prioriteringene etter noen endringer i regjeringen, og ryktebørsen tilsier formell fremleggelse 21. desember.

På **forbrukerfeltet**, la Kommisjonen frem den neste femårsplanen med prioriteringer i november. [Forbrukerdagsordenen](#) (2030 Consumer Agenda) samler mange kjente tiltak og allerede annonserte, kommende forslag og byr ikke på store overraskelser. Pakken inneholder referanser og ambisjoner innenfor en rekke sektorer som berører det indre markedet, herunder verdikjeder, finansielle tjenester, transport og mobilitet, digitale rettigheter, og håndheving på tvers av landegrenser. Forbrukerdagsordenen har fire overordnede målsettinger; Redusere barrierer for forbrukere i det indre marked, økt digital rettferdighet og beskyttelse av forbrukere på nett, bidra til bærekraftig forbruk, og effektiv håndheving av forbrukerrettigheter.

Av større lovpakker kan vi i 2026 vente oss «Digital Fairness Act» (fjerde kvartal), som skal overhale forbrukerrettighetene for å sikre at forbrukere har et godt vern i det digitale. Videre skal Kommisjonen legge frem en revidering av Consumer Protection Cooperation (CPC) forordningen, som skal bidra til bedre håndheving og samarbeid på tvers av landegrensene i EU/EØS. I den forbindelse har Kommisjonen antydnet at de må gjøre om deler av eksisterende direktiver til forordninger og gi Kommisjonen økt håndhevingsmyndighet. Her må Norge følge med i timen.

Netthandel har vært oppe på tre ministermøter i desember (telekomm, konkurranseevne og økonomi/finans). I EU-systemet jobbes det langs ulike spor med flere «innenfor/utenfor» EØS-problematikker; det forhandles om revidering av tollunionen, EU har blitt enige om en midlertidig avgift på EUR 3 for alle pakker under den eksisterende de minimis-grensen på EUR 150. DG Cnect håndhever DSAs regelverk og DG Just er i tett dialog med Kina, spesielt etter kommissær McGraths besøk dit i høst. Videre planlegger DG Grow en overhaling av markedsovervåkingsreglene og en «EU Delivery Act» (begge tredje kvartal).

I korte trekk på lovreguleringssiden fra høsten 2025; Revidering av tvisteløsningsdirektivet ble formelt godkjent i Rådet i november og i Europaparlamentet 16.12. Nå venter publisering i EU-tidende. Revidering av pakkereisedirektivet oppnådde politisk enighet i begynnelsen av desember og noen tekniske og formelle prosesser gjenstår før endelig tekst publiseres.

På **oppvekstfeltet**, har barn og trygg digital oppvekst vært et hett tema i høst i de tre hovedinstitusjonene til EU – høy politisk prioritering fra det danske rådsformannskapet (bl.a. ministermøter og høynivåkonferanse), von der Leyens linjetale («because when it comes to

safety online, Europe believes in parents and not in profits»), og to uavhengige rapporter i Europaparlamentet (ett vedtatt i indre marked og forbrukerkomiteén og en pågående i kulturkomiteén). Det undersøkes om man kan sette en harmonisert aldersgrense for bruk av sosiale medier. Von der Leyen har hatt dialog med Australias eSafety Commissioner (under FNs høynivåuke) og Kommisjonen har inngått en avtale med Australia og Storbritannia om å samarbeide for å gjøre internett tryggere på barn. Videre prioriterer Kommisjonen håndheving av artikkel 28 til digital tjenesteforordning (beskyttelse av mindreårige på nett), med en egen nyopprettet enhet for beskyttelse av barn på nett og flere pågående saker opprettet mot store nettselskaper. Første kvartal 2026 kan vi vente oss en handlingsplan mot nettmobbing. Kypriotene har signalisert at de vil arrangere en konferanse og jobbe med rådskonklusjoner om å motvirke nettmobbing av jenter på nett. Utover dette, skal Kommisjonen legge frem en strategi for solidaritet mellom generasjonene («Strategy on Intergenerational Fairness»), og en strategi for å motvirke fattigdom. Ledd i sistnevnte er å styrke EUs barnegaranti, for å motvirke barnefattigdom (ventet andre kvartal 2026). Kypros har antydnet at de ønsker å sette søkelys på barns velvære, med rådskonklusjoner på dette temaet, og en høynivåkonferanse om beskyttelse av barn og deres velvære (tentativt Nicosia, mai 2026).

På **likestillingsfeltet** er ikke mantraet om en likestilt union fra forrige kommisjonsperiode like fremtredende, og samfunnsklimate er utfordrende med sterke krefter som motsetter seg fremskrittene som er nådd på feltet. Men, Kommisjonen forsvaret like sterkt rettigheter og ikke-diskriminering til alle samfunnsgrupper i festtaler, LinkedIn-poster, og i ulike arbeidsspor. I 2025 oppdaterte Kommisjonen LHBTI+-strategien og de er i prosess med å fornye målsettingene i strategien for personer med funksjonsnedsettelser (2021-2030). I 2026 er det duket for oppdaterte strategier på antirasisme (januar) og kjønnslikestilling (mars). Videre kobles likestilling, ikke-diskriminering og rettigheter tettere til spørsmål om demokrati. Det var også tydelig i flere av innleggene under EUs likestillingsministermøtet i oktober. I tillegg nevnte flere EU-ministre at EU har nedfelt like rettigheter og muligheter i Traktatene og i Charteret for grunnleggende rettigheter, noe som forplikter EUs medlemsland til å motvirke ulikhet og diskriminering. Dette kan tolkes både som en erkjennelse av at menneskerettighetene er under press i dag, og sender et signal til særlig Ungarn på LHBTI+ (her var noen ministre mindre subtile i sine innlegg). Videre har forslaget om likebehandlingsdirektiv (2008) overlevd etter Kommisjonen forsøkte å skrote det tidligere i år. Det er politisk vilje til å forsøke å få til enstemmighet, til tross for motstand fra Tyskland, Italia og Tsjekkia. Et annet positivt signal på likestillingsfronten er at alle 27 medlemsland sluttet seg til erklæringen om prinsipper for et kjønnslikestilt samfunn i høst (Declaration of Principles for a Gender-Equal Society, som ble først lagt frem 7.03.2025).

EUs demokratiskjold ble lagt frem i november. Demokratiskjoldet består av noen nye initiativer, hvor Det europeiske senter for demokratisk motstandskraft er det mest fremtredende. Det meste er imidlertid en presentasjon av eksisterende rettsakter og initiativer for å vise helheten i hvordan EU jobber på dette feltet. Innenfor digital regulering, cybersikkerhetstiltak, motvirkning av desinformasjon, utdanning, mediepolitikk, borgerengasjement med mer. I denne sammenheng blir det viktig å følge med på forhandlingene om neste langtidsbudsjett. Her har Kommisjonen foreslått en rekke programmer for å støtte opp om demokratiskjoldets målsetninger. Særlig er det nye AgoraEU-programmet et hovedinstrument, som skal bidra til å fremme fellesverdier, herunder demokrati og støtte europeisk kulturell mangfoldighet, støtte de audiovisuelle og kreative sektorene, mediefrihet og involvering av sivil samfunn. AgoraEU skal dessuten støtte opp om EUs målsettinger på likestilling og ikke-diskriminering.

Brussel, 16.12.2025